

Міністерство освіти України
Одеський державний економічний університет

На правах рукопису

**Щербина
Валентина Василівна**

Дослідження особливостей трансформації організаційно-економічного
статусу підприємств в умовах переходу до ринку

09 28
Спеціальність 08.06.01. - Економіка підприємств та форми
господарювання.

Автореферат

дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

Одеса - 1996 р.

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Одеському державному економічному університеті
Міністерства освіти України.

- Науковий керівник** - Редькін О.С. - доктор економічних наук,
професор, академік Академії наук
технологічної кібернетики України.
- Офіційні опоненти** - Зайцев О.П. - доктор економічних наук,
професор
- Парсяк В.Н. - кандидат економічних наук,
доцент
- Провідна організація** - Інститут економіки промисловості
Національної академії наук України.

Захист дисертації відбудеться 22 09 1996 р. на засіданні
спеціальної вченої ради Д 05.10.02 при Одеському державному
економічному Університеті за адресою:

270100, м. Одеса, вул. Преображенська, 8

З дисертацією можна ознайомитись в бібліотеці Одеського
державного економічного університету.

Автореферат розісланий 31 07 1996 р.

Вчений секретар спеціалізованої
вченої ради, кандидат економічних
наук, доцент

ЛНБ України ім.В.Стефаника

00760380 (0)

ЛНБ ім. В. Стефаника
АН України

1. Загальна характеристика роботи.

1.1. **Актуальність дослідження.** Діяльність підприємств в умовах ринкової невизначеності сполучена з потужним впливом на них чинника ризику. Його вплив зростає в епоху революційних змін соціально-економічної ситуації в країні. Не є виключенням і сьогоденний етап історичного розвитку України, коли одним з головних чинників розбудови її незалежності стає підприємницька ініціатива. З цієї причини зростає значення чіткого визначення організаційно-економічного статусу підприємства в довідці бізнесу і прийняття відповідних рішень у відношенні засобів досягнення цілей господарського розвитку.

На сторінках спеціальної літератури вказана проблема одержала багатогранне освітлення. Так, місце підприємства у системі господарчих зв'язків визначене у працях О.С. Редькіна, І. Ансоффа, В.К. Юришина, С.Є. Каменіцера, М.В. Мельника та інших. Різноманітні аспекти техніко-економічного аналізу фірм знайшли відображення в публікаціях М.Г. Чумаченка, Т.Н. Шеремета, Л.С. Бляжмана, Н.М. Заварихина. Питання маркетингових досліджень розвинені у книгах Ф. Котлера, М. Меліславевича, Р. Еванса, Б. Бермана та інших.

Разом з тим, ряд питань, особливо на конкретно-історичному рівні, залишається не вирішеним. Зокрема, відсутня методологічна база з приводу змісту і структури управління виробництвом, якісні оцінки об'єкту дослідження не завжди доповнені кількісними характеристиками. Не повністю вивчені економічні наслідки змін, які відбуваються у зв'язку з трансформацією організаційно-економічного статусу підприємств як для них самих, так і для суспільства в цілому. Деякі пропозиції і концепції лишаються дискусійними.

Таким чином, об'єктивна потреба в розробці механізму відслідкування і регулювання процесів, пов'язаних з реформуванням організаційно-економічного статусу підприємств при переході до ринку, зумовили актуальність і вибір теми даної дисертаційної роботи.

1.2. Метою даної роботи є визначення особливостей трансформації організаційно-економічного статусу, а також розробка методів, що сприяють її здійсненню на макро- і внутрішньофірмовому рівнях.

Відповідно до поставленої мети в роботі розв'язуються такі завдання:

- визначення змісту і структури організаційно-економічного статусу фірми, пов'язаних з особливістю і складністю підприємства-системи;
- обґрунтування логіки та способів трансформації організаційно-економічного статусу підприємств в тій його частині, яка належить до перетворення відносин власності;
- дослідження впливу факторів і наслідків трансформації організаційно-економічного статусу підприємства на його життєздатність у сучасних умовах;
- розробка пропозицій щодо пристосування організації підприємств до умов зовнішнього середовища бізнесу, які змінюються;
- розробка методів оцінки діяльності підприємств у постприватизаційний період і реприватизації власності.

1.3. Предметом дослідження є процеси, що відбуваються на підприємствах, для яких характерні значні зміни їх організаційно-економічного статусу.

1.4. Об'єктом дослідження обрані підприємства машинобудування та інших галузей промисловості південного регіону України. Інформаційну базу становили статистична звітність підприємств, регіонального відділення Фонду державного майна України, результати опитування фахівців.

1.5. Методологія і методика дослідження. Теоретичною та науковою основою дисертаційної роботи є наукові праці українських та закордонних економістів, Закони України, постанови державних органів з питань економічної перебудови суспільства, матеріали конференцій, семінарів, нормативно-методичні матеріали.

В процесі дослідження використовувались методи системного, техніко-економічного та статистичного аналізу, експертні оцінки, експертне прогнозування.

1.6. Наукова новизна дисертаційної роботи полягає в комплексному і послідовному дослідженні теоретичних та практичних проблем якісної та кількісної оцінки об'єкту, процедур та результатів трансформації організаційно-економічного статусу підприємств в умовах переходу до ринку:

- обґрунтована оригінальна інтерпретація суті організаційно-економічного статусу підприємства з урахуванням його положення у зовнішньому середовищі бізнесу як суб'єкта права та як господарського суб'єкта;

- систематизовані фактори і наслідки трансформації організаційно-економічного статусу підприємства, а також визначені зміст, логіка та способи цього процесу в тій його частині, яка належить до перетворення відносин власності;

- розроблена структурно-елементна модель підприємства, яка окреслює функціональну орієнтацію кожної з підсистем ("входу", "виходу", "адаптації" та "управління"), їх місце та роль в реалізації глобальної стратегії фірми;

- здійснена оцінка трансформації організаційно-економічного статусу підприємства, яка може бути використана у прийнятті рішень щодо перспективи його подальшого розвитку;

- на основі діючого законодавства розроблені рекомендації щодо реприватизації власності, приватизованої неконкурентними методами, яка використовується неефективно;

- сформульована концепція внутрішньофірмової реорганізації великих машинобудівних підприємств, в основу якої покладена ідея диверсифікації управління фірмою та її структурними підрозділами, яким придано статус центрів прибутку.

1.7. Практична цінність дисертаційного дослідження. Впроваджені пропозиції щодо реформування структури управління великих машинобудівних підприємств, які мають значення для використання в інших галузях промисловості. Методика оцінки ефективності роботи

підприємства в постприватизаційний період і рекомендації щодо реприватизації власності прийняті регіональним відділенням Фонду державного майна України при проведенні фінансового аналізу приватизованих підприємств. Сформульовані в дисертаційній роботі рекомендації по пристосуванню організаційно-економічного статусу підприємств відповідно до впливу макросередовища призначені для створення інституту незалежних реєстраторів, утворення холдингів, ПФГ та інше.

Апробація результатів дослідження. Головні положення дисертаційної роботи викладені в 8 публікаціях загальним обсягом 4.6 друкованих аркушів і доповідались на конференціях, зокрема на науково-практичній конференції "Південь України і складання української державності" (м. Херсон).

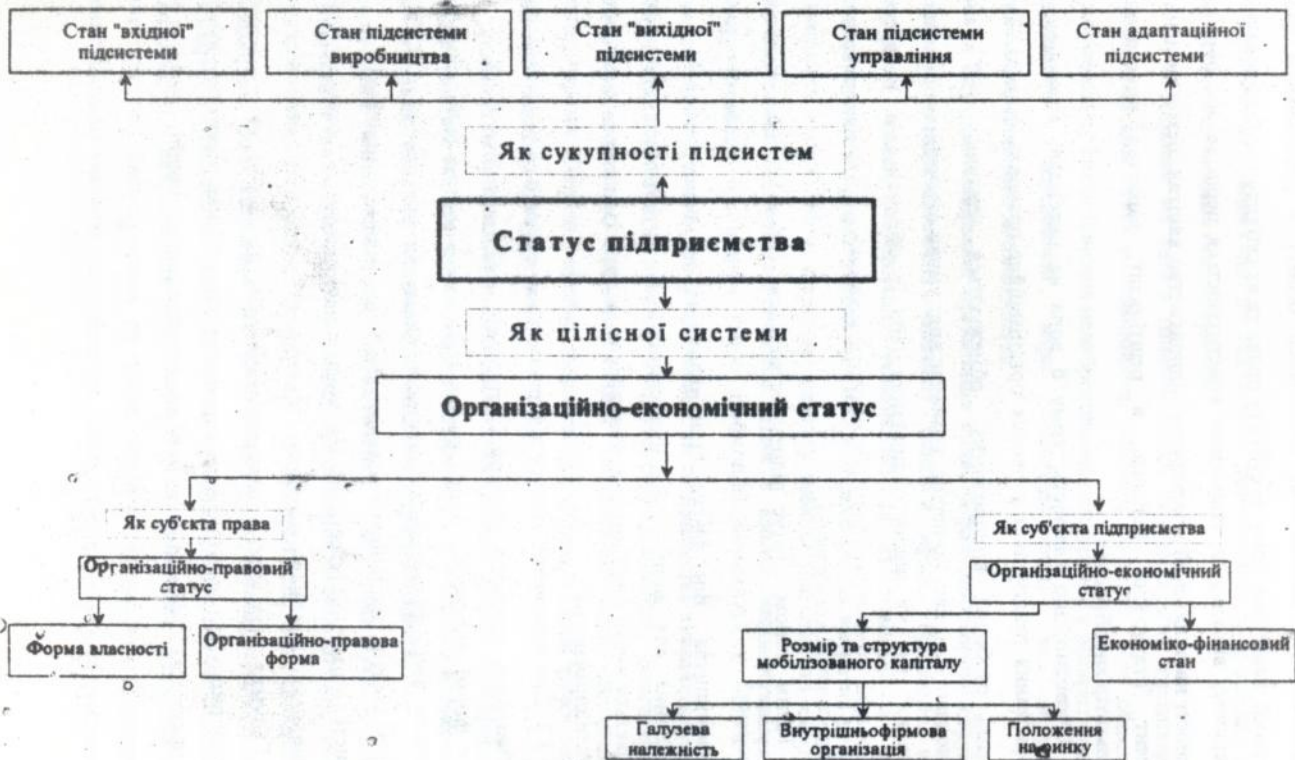
Розроблені методики і рекомендації впроваджені в практику приватизованих підприємств при розробці регіональної програми приватизації державного майна, а також в навчальний процес Херсонського сільськогосподарського інституту, Одеського державного економічного університету.

Структура дисертації. Робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку літератури, додатків, викладена на 181 сторінці машинописного тексту, містить 44 таблиці, 23 малюнка.

2. Основний зміст роботи.

2.1. Найбільш продуктивним підходом до усвідомлення суті статусу фірми є системний підхід. В його основі - погляд на підприємство як на спільність відносно ламостійних елементів, що взаємодіють.

Статус такої складної організаційної системи, якою є підприємство, характеризується становищем його окремих структурних елементів, і одночасно, станом системи в цілому. Схематично модель статусу підприємства показана на мал. 1.

Мал. 1. Модель статусу підприємства

Організаційно-економічний статус підприємства фіксує становище підприємства у зовнішньому середовищі бізнесу з урахуванням двох іпостасей, властивих йому як суб'єкту права та як суб'єкту господарювання. В першому випадку це становище конституюється перш за все формою власності на вкладений в конкретне підприємство капітал, оскільки даний елемент "статус-кво" визначає, в решті-решт, характер присвоєння результатів виробництва.

Очевидно, що власність, кому б вона не належала, в процесі її використання реалізується у певних організаційно-правових формах. Тут ступені свободи підприємства обмежуються діючим у країні законодавством, яке, по-перше, визначає вид, умови створення і "правила поведінки" тих чи інших підприємств (або їх об'єднань); а, по-друге, встановлює обмеження, що забезпечують можливість для використання недобросовісної конкуренції.

Таким чином, статус підприємства являє собою встановлений та відтворений у суспільній свідомості образ юридичної особи у сфері підприємництва. Він фіксує стан останньої на основі ряду ознак, специфічних для даної групи юридичних осіб. В кожній такій групі виявляється низка подібних рис, позначених як організаційно-економічний статус підприємства.

2.2. При визначенні статусу підприємства як суб'єкту господарювання важлива роль належить розміру і структурі мобілізованого капіталу, а також формі власності. З цієї точки зору автор вважає за необхідне визначити засіб формування статутного фонду за рахунок власних чи заємних коштів, на пайових засадах або через емісію акцій; визначити наявність іноземної інвестиції. На погляд автора, будь-яке з названих проявів може мати значні наслідки.

Галузева належність дозволяє скласти враження про напрямки експансії ринку, основними з яких є диверсифікація, вертикальна інтеграція або предметна (технологічна) спеціалізація виробництва. Віднесення

підприємства, наприклад, до так званих проєктивних галузей має певне пом'якшення режиму оподаткування.

Становище на ринку означає також визнання або невизнання за підприємством статусу монополіста. Законом України "Про обмеження монополізму і недопущення недобросовісної конкуренції в підприємницькій діяльності" передбачені міри відповідальності за порушення антимонопольного законодавства.

Внутрішньофірмова організація являє собою просторову структуру виробничо-маркетингових чинників (засобів праці, предметів праці, процесів праці, інформації, технологій) та їх взаємодії з метою максимального приросту прибутку при можливо малих витратах ресурсів. Доцільна організація - свідчення таланту менеджерів, здатних об'єднати процеси, які без них взаємодіють один з одним нецільеспрямовано і неефективно.

Нарешті, економіко-фінансовий стан підприємства характеризує його здатність інвестувати поточну господарську діяльність, довгострокові програми розвитку, виконувати свої зобов'язання перед державою і кредиторами. Однією з крайніх форм статусу фірми, з даної точки зору, є оголошення про банкрутство.

2.3. У роботі розглянута ретроспектива логіки і засобів трансформації організаційно-економічного статусу підприємств в Україні і колишньому СРСР, представлений порівняльний аналіз зарубіжного досвіду.

Необхідно розрізнити "передбачений" та "досягнутий" статус підприємства. В першому випадку організаційно-економічний статус підприємства успадковує положення та властивості, що склалися з установок та орієнтацій, обумовлених спільними цілями, інтересами та діями учасників виробничого процесу в межах держави, галузі та регіону. У другому - підприємство, пристосовуючись до конкретних умов, набуває властивостей, характеристик та ознак, що визначають його положення відповідно до чинного законодавства, стану конкурентного протистояння

та інших елементів макросередовища бізнесу. Цей процес визначає зміст трансформації організаційно-економічного статусу.

Зміни організаційно-економічного статусу підприємств відбуваються як під впливом внутрішньофірмових чинників, так і макросередовища. Внутрішньофірмові (внутрішньосистемні) чинники показані в табл. 1. У макросередовищі можна виділити демографічну, економічну, природну, технологічну, політико-правову та соціально-культурну складові.

Таблиця 1.

**Внутрішньосистемні фактори,
що впливають на організаційно-економічний статус підприємства**

Категорія чинників	Найменування груп чинників
1	2
1. Чинники споживання.	1.1. Наявність доступу до джерел сировинних, матеріальних та паливно-енергетичних ресурсів.
	1.2. Характер коопераційних зв'язків.
2. Чинники виробництва.	2.1. Інженерна складність виготовленої продукції.
	2.2. Тип виробництва.
	2.3. Характер виробничого процесу (перервний, безперервний).
	2.4. Засіб організації виробництва (одиничний, партійний, поточний).
	2.5. Стан основних фондів та рівень застосовуваних технологій.
3. Чинники диспозитивні.	3.1. Мета та стратегія господарської діяльності.
	3.2. Організаційна структура фірми.
	3.3. Стиль, методи та технологія внутрішньо-фірмового менеджменту.
4. Чинники маркетингові.	4.1. Наявність позитивних ринків збуту.
	4.2. Дійсна ринкова позиція фірми.
	4.3. Форми розподілу, пересування та збуту товарів.

Найбільш значний вплив на організаційно-економічний статус підприємств чинять економічне та політико-правове середовища.

Найважливішими характеристиками економічного макросередовища, що обумовлюють трансформації статусу підприємства є такі: стан фінансово-кредитної системи, рівень інфляції, ступінь розвитку фондового ринку і монополізації товарних ринків, конкурентоспроможність

промислових і комерційних підприємств, а також фінансово-кредитних установ, життєвий рівень населення. Політико-правове середовище характеризується роллю державного управління в економічному житті країни, станом законодавства та його стабільністю, впливом тих чи інших політичних партій та громадських рухів. Зовнішні умови трансформації макросередовища зумовлюють соціально-економічний ефект перетворень.

2.4. В дисертаційній роботі проаналізовано вплив економічного, політико-правового середовища на зміну організаційного статусу і форми власності в процесі приватизації; утворення підприємств з іноземними інвестиціями, холдингів та ПФГ.

Зміни організаційно-економічного статусу залежать від ступеня розвитку ринку праці, товарного та фінансового ринків. Надмірна монополізація товарних ринків є серйозний бар'єр для компаній, що мають намір з'явитися на них. Нерозвинутість ринку праці гальмує диверсифікацію виробництва та перетворення економічного статусу підприємства. Однак, оскільки більшість недержавних підприємств функціонує у вигляді господарчих товариств, найбільший вплив на трансформацію їх організаційно-економічного статусу має ринок цінних паперів. Аналіз особливостей останнього дав змогу зробити пропозиції щодо інституту незалежних реєстраторів. Зокрема, обґрунтовано обмеження часток засновників у статутному фонді реєстратора.

Позитивним результатом трансформації організаційно-економічного статусу слід вважати досягнення або створення умов для досягнення народногосподарського соціально-економічного ефекту. Народногосподарський підхід означає прерогативу інтересів держави і суспільства над інтересами окремих підприємств і соціальних груп.

У роботі розглянуті можливості пристосування до умов зовнішнього середовища процесів зміни власників підприємств, утворення ПФГ і холдингів. В результаті сформульовані пропозиції по організації холдингів, а також заходи щодо запобігання фінансової кризи в структурах промислово-фінансових груп.

Обґрунтовується вертикальна схема утворення холдингів, коли об'єднуються промислові підприємства, науково-дослідні та проектно-конструкторські організації, які працюють на спільний кінцевий продукт. При цій схемі головним стає завдання виведення на ринок конкурентоздатних товарів, а не збереження рівня його монополізації.

У діючих схемах утворення холдингових структур в процесі приватизації фактично відсторонюються від процесу прийняття рішень залишаються потенційні інвестори фірм середнього масштабу, які поглинаються при створенні холдингів чи перетворюються в холдингові компанії або їх дочірні підприємства. Вони не в змозі претендувати на контрольний пакет акцій холдингової компанії і, як правило, не зацікавлені в участі у капіталі підприємств, залежних від неї. Таким чином, багато потенційних інвесторів середніх підприємств, що включаються до холдингової структури, не беруть участі в конкурсах та аукціонах з продажу їх акцій. Відомо, на них падає ціна, позабюджетні фонди приватизації недораховують коштів.

Додільно передбачати в планах розміщення акцій всіх підприємств, включених в проект холдингової структури, продаж контрольних пакетів їх акцій по конкурсу або на аукціоні.

2.5. У випадку створення ПФГ також необхідна адаптація організаційно-економічного статусу підприємств до умов зовнішнього середовища. В іншому випадку результат входу підприємств в ПФГ може виявитись прямо протилежним очікуваному. Найбільшу небезпеку, на наш погляд, складає ефект інвестиційної "петлі". Суть такого явища полягає у такому. Банк інвестує кредитні ресурси в акції підприємств, які він обслуговує. Кредити, в силу причин, пов'язаних з кон'юнктурою ринку, не повертаються, курс акцій цих підприємств падає, відповідно знижуються активи банку. Для підтримки акцій власних активів банк надає нові кредити, які теж можуть не повернутися. Кілька подібних циклів і досить ймовірним стає банкрутство банку, його клієнтів та інших учасників ПФГ. Враховуючи відносно слабкість українських банків, можна з певністю

Таким чином, розділення грошово-кредитного та інвестиційного ринків на макрорівні є об'єктивною необхідністю. Дітяння полягає у формах такого розділення. У сучасних умовах вихід дабається у здійсненні комерційними банками інвестиційної діяльності через уповноважені філії з правом юридичної особи при недопущенні кредитування банками підприємств, у статутних фондах яких є частка їх інвестиційних філій. Операції банків по випуску і обертанню цінних паперів також доцільно здійснювати через їх інвестиційні філії. Такого роду діяльність згідно Закону України "Про цінні папери і фондову біржу" є виключною для торговців цінними паперами і немає підстав застосовувати до банків інші вимоги.

2.6. Аналіз внутрішньофірмових чинників трансформації організаційно-економічного статусу підприємства в дисертаційній роботі сфокусований на підготовці та прийнятті рішень щодо визначення перспектив його господарського розвитку. ◦

Організація управління у тому вигляді, у якому вона існує на більшості державних і постприватизаційних підприємств, все ще несе на собі відбиток колишньої господарської системи з такими специфічними рисами: високий ступінь централізації прийняття рішень, які належать як до розробки стратегії, так і до поточного управління економічним і соціальним розвитком; недостатня гнучкість і слабкорозвинена здатність адаптуватися до змінних умов господарського середовища і, перш за все, до рухливості сучасних ринків збуту; яскраво виражена орієнтація на виробництво при визначенні цілей господарського розвитку. Вирішальним аргументом є внутрішні виробничі можливості підприємства.

Встановлено, зокрема, що значення показника фондівдачі навіть там, де він має тенденцію до підвищення, не відповідає динаміці росту капітальних вкладень в основні фонди. Це свідчить, з одного боку, про недостатньо мотивований вибір виробничого обладнання для потреб підприємства, а з другого боку, про незадовільне використання існуючого виробничого потенціалу. Позиція автора підтверджена розробкою заходів

по акціонуванню Херсонського судоремонтного заводу, а також ряда інших підприємств.

2.7. Головна мета приватизації - забезпечення економічної ефективності виробництва, на першому її етапі не досягнута. Протиріччя між психологією власника і найманого працівника у членів трудових колективів, які викупили державні підприємства або контрольні пакети акцій відкритих акціонерних товариств, створених у процесі приватизації, відбиваються на результатах виробничо-господарської діяльності. Якщо приватизація будь-якого підприємства не дала змоги створити умови для залучення інвестицій, модернізації виробництва і в решті-решт підвищення економічної ефективності його діяльності, доречно шукати вихід в реприватизації такого підприємства. Безперечно, реприватизація не повинна протирічити основам законодавства, якими регулюється або регулювалась приватизація державних підприємств.

Допустимість реприватизації пояснюється і порушенням в ході приватизації її продекларованих принципів. Мова йде перш за все про такий принцип як "забезпечення соціальної захищеності і рівності прав громадян України в процесі приватизації". Можна виділити три суттєві відмінності у вказаних правах. По-перше, між працівниками виробничої і невиробничої сфер, по-друге, між трудовими колективами орендних і державних підприємств, приватизованих у різний час. Питання в тому, хто, як і на якій законодавчій базі буде здійснювати цей процес. Крайня ситуація - банкрутство приватизованого підприємства. Чи є при цьому законні підстави для реприватизації? Вони знаходяться у Законі України "Про приватизацію майна державних підприємств". У відповідності зі статтею 25 (частина 2) цього закону, акції, придбані працівниками підприємства на пільгових умовах, не підлягають продажу і відчуженню в іншій формі до введення власної валюти. Стаття 28 вказаного Закону забороняє відчуження шляхом купівлі-продажу, обміну, дарування до введення власної національної валюти об'єктів, котрі придбані покупцями в процесі приватизації як цілісні майнові комплекси. Це обмеження в повній мірі

стосується підприємств, викуплених трудовими колективами або організаціями арендаторів. Аналогічна вимога передбачена і статтею 19 Закону України "Про приватизацію невеликих державних підприємств (малу приватизацію)".

На наш погляд, пільги, надані трудовим колективам, включаючи право викупу державного майна по цінах, встановлених у результаті розрахунків по методиках оцінки вартості об'єктів приватизації, які діяли у 1992 - 1994 роках, не можуть бути виправдані у випадках, коли нові власники довели підприємство до банкрутства. В такій ситуації вищевказане майно на законних підставах повинно бути повернене в державну власність. Важливо закріпити запропонований порядок законодавчо перед введенням національної валюти України. Звичайно, банкрутство приватизованого підприємства - небажана крайність. Необхідно передбачити заходи, покликані уникнути банкрутства. Значну роль в їх реалізації могли б зіграти Фонд державного майна України та його регіональні відділення, які не повинні обмежуватись організацією продажу державної власності. В продовж розгортання приватизаційних процесів слід перенести центр ваги на фінансовий аналіз функціонування приватизованих підприємств, дослідження ефекту реформування державної власності і реалізацію відповідних заходів економічного регулювання.

2.8. Фінансовий аналіз необхідний також для виявлення тенденцій зміни економічних показників і встановлення критеріїв проведення санації. З цією метою в дисертаційній роботі розроблена методика оцінки та аналізу ефективності функціонування підприємств в постприватизаційний період на базі системи показників. До критеріїв проведення санації віднесені: коефіцієнти абсолютної ліквідності і платоспроможності та зниження активів підприємства. Органи приватизації у випадку, коли буде встановлене погіршення фінансового стану підприємства в постприватизаційний період і відповідність економічних показників критеріям необхідності проведення санації, повинні мати повноваження звернутись з пропозицією про викуп майна за грошовий еквівалент майна.

що реприватизується, який визначається згідно з діючою методикою оцінки без врахування потенційної прибутковості. Чи вигідно це з точки зору загальнонаціональних інтересів? Якщо оцінка вартості майна об'єкту приватизації проводилась за методиками, які діяли у 1992 - 1994 роках і приватизація здійснювалась способами, що не передбачали конкуренцію покупців, відповідь на поставлене питання повинна бути, безумовно, стверджувальною. У більшості випадків така пропозиція відповідає інтересам нових власників, оскільки при подальшому погіршенні фінансового стану підприємства і доведенні останнього до банкрутства, викуп вищезгаданого майна буде здійснюватись державою в обов'язковому порядку. Можливе і порушення кримінальної справи.

При згоді на продаж придбаного в процесі приватизації на пільгових умовах майна підприємства, органами приватизації повинна проводитись його санація. Вона, як правило, може бути здійснена шляхом повторної приватизації, але методами, які передбачають конкуренцію покупців (аукціон, комерційний або інвестиційний конкурс). У випадку відмови від приватизації, підприємствам, викупленим як цілісні майнові комплекси неконкурентними способами, доцільно встановити обмеження на купівлю, продаж, передачу, здачу в оренду, надання безкоштовно, списання майна, придбання і одержання кредитів у розмірах, які перевищують середньорічний рівень таких операцій за останні три роки. Такі обмеження відповідають тим, що накладаються на державні підприємства з метою прийняття рішення про їх приватизацію.

2.9. В дисертації запропонована нова концепція організації великих машинобудівних підприємств, зокрема, акціонерного товариства "Суднобудівний завод "ОКЕАН" та акціонерного товариства "Херсонський судноремонтний завод". Розроблена структура управління є свого роду компромісом між її традиційною побудовою і побудовою в умовах розвинених ринкових відносин. Така структура може застосовуватись в перехідний період і повинна модернізуватись з урахуванням існуючих обставин. Головними елементами структури управління є органи

корпоративного керівництва, органи управління виробничою інфраструктурою, соціальною інфраструктурою і виробничі сектори - центри прибутку.

3. Висновки та рекомендації.

3.1. Статус підприємства, що є складною організаційною системою, характеризується положенням його окремих структурних елементів, та водночас, і станом системи вцілому. В останньому випадку є підстави говорити про організаційно-економічний статус, що фіксує положення підприємства у зовнішньому середовищі бізнесу з урахуванням двох притаманних рис: як суб'єкта права та як суб'єкта підприємництва.

3.2. Логіка та засоби трансформації організаційно-економічного статусу підприємств перш за все пов'язані з постійним перетворенням відносин власності, що підтверджується чотирьохрічним досвідом приватизації та удосконаленням механізму роздержавлення, яким притриманні суттєві недоліки. Саме це гальмує процес приватизації, знецінює її наслідки.

3.3. У випадках, коли приватизовані неконкурентними способами підприємства не здатні сформувати сприятливі умови для інвестування, модернізації виробництва та й взагалі для підвищення економічної ефективності їх діяльності, доцільно скористатися реприватизацією, тобто зміною власника.

3.4. Пропонується методика оцінки та аналізу ефективності роботи підприємств в післяприватизаційний період, що вдосконалює механізм прийняття рішень відносно реприватизації.

Формою реприватизації є викуп майна державою за грошовий, еквівалент вартості реприватизованого майна, який встановлюється відносно до діючої методики оцінки за винятком потенційної прибутковості. Наступний крок - пошук нового власника, що може придбати майно виключно на конкурентних засадах.

3.5. Фонд державного майна України, а також його відділення на місцях повинні переносити акцент у своїй діяльності на фінансовий аналіз стану приватизованих підприємств, дослідження соціального ефекту реформування організаційно-економічного статусу підприємств та впровадження відповідних засобів державного регулювання.

3.6. З метою запобігання зловживанням під час глобальних перетворень організаційно-економічного статусу багатьох підприємств України, що стали відкритими акціонерними товариствами, пропонується встановити таку законодавчу норму: "Реєстратори володарів іменних цінних паперів засновуються та фінансуються не менш як п'ятьма фінансовими посередниками, банками та місцевими емітентами. Жодна юридична та фізична особа не має права володіти безпосередньо або побічно часткою у статутному фонді усіх засновників реєстратора, якщо ця доля перевищує 10% статутного фонду будь-кого з них, в тому числі безпосередньо - 5%. Максимальна частка одного засновника у статутному фонді реєстратора теж може бути обмежена.

Основні публікації по темі дисертації.

1. Про перерозподіл власності в постприватизаційний період. // Державний Інформаційний Бюлетень "Про приватизацію" - К.: Фонд державного майна України, №9, 1995, 0,2 др.ар. (в співавторстві).

2. Организационные вопросы приватизации. // "Экономика, финансы, право." - К.: №1, 1995, 0,1 др. ар.

3. Методика определения влияния приватизации на занятость трудовых ресурсов. // Інформаційний листок. - Одеса: ОЦНТиЕИ, 1993. 0,2 др.ар. (в співавторстві).

4. Содержание организационно-экономического статуса предприятия. // "Экономика, финансы, право." - К.: №8, 1996, 0,5 др.ар. (в співавторстві).

5. Роль человеческого фактора в формировании рыночной среды. // Сборник "Проблеми формування ринкового середовища". - Одеса: 1996, 0,75 др.ар.

6. Післяприватизаційна програма - сучасні стратегічні завдання. // Тези науково-практичної конференції "Південь України: складання української державності", частина 2. - Херсон: 1995, 0,2 др.ар.

7. О приватизации и реприватизации коммунальной собственности. // Сборник "Городское развитие" Николаев, 1996, 0,5 др.ар. (в співавторстві).

8. Методичні вказівки по курсу "Економіка та організація промислового виробництва". Розділ: "Зміст організаційно-економічного статусу підприємства: логіка та способи трансформації статусу підприємства в сучасних умовах". // Одеса: ОДЕУ, 1996, 1,5 др.ар.

Аннотація

Щербица В.В. Исследование особенностей трансформации организационно-экономического статуса предприятия в условиях перехода к рынку.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.06.01. - "Экономика предприятия и формы хозяйствования". Одесский государственный экономический университет, 1996 г.

Защищаемая диссертация является рукописью.

Диссертация содержит теоретические исследования влияния факторов на трансформацию организационно-экономического статуса предприятия, а также концепцию оценки деятельности предприятия в постприватизационный период, методические основы реприватизации собственности и реформирования внутрифирменной организации, которые носят прикладной характер.

Существено внедрение отдел
 промышленных предприятий, при
 государственной собственности Херсонской области, в учебном процессе
 ВУЗов.

Ключові слова: ринкове середовище, підприємництво, підприємство,
 статус підприємства, трансформація статусу, власність, інвестиції.

SUMMARY

Sherbina V.V. Research of the peculiarities of enterprises' status organization and economic transformation during the transition to marketing economy.

Dissertation seeking for the Scientific degree of the Candidate of Economic Studies in the Speciality 08.06.01. - Business Economy and Forms of Economy.

Odessa State University of Economics 1996.

The dissertation is a manuscript.

The dissertation contains theoretical research of the influence of initial and external factors on enterprises status transformation.

The conception of business analysis in postprivatization period is elaborated.

The principles of business structure development and reprivatization process were formulated.

The proposed methodics put into practice on the number of big enterprises, firms and university.

Key words: marketing environment, enterprise enterprises status, property, investments.

Зам. 341. Тир. 100 примірників.

Формат паперу 60x84 1/16.

Обсяг 1,35 л.ч. 29.07.96 р. ОДУ.

Підпис: